

Bakgrunn for vedtak

Fåbrofossen kraftverk

Oslo og Bærum kommuner i Oslo og Viken
fylker

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Mustad Eiendom AS
Referanse	202007604-16
Dato	14.06.2023
Ansvarlig	Gry Berg
Saksbehandler	Ellen Lian Halten

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

1 Sammen drag

1.1 Hva søker Mustad Eiendom AS om?

Mustad Eiendom AS søker om tillatelse til å bygge et demonstrasjonskraftverk ved Fåbrofossen (Granbyfossen) i Lysakerelva. Hensikten er å formidle kunnskap om Lysakerelvas rolle i et industrihistorisk perspektiv og formidle kunnskap om vannkraft. Kraftverket skal ikke ha en kommersiell funksjon i kraftsystemet. Berørt elvestrekning er 45 meter.

1.2 Hva mener høringspartene om tiltaket?

Bydel Ullern i Oslo kommune støtter utbyggingsplanene, men forutsetter at virkninger for natur- og miljømessige forhold holdes til et minimum. Statforvalteren i Viken, Viken fylkeskommune, Bærum kommune, Bymiljøetaten i Oslo kommune, Brukerrådet for fisk i Bærum kommune, Oslo Elveforum, Lysakerelva fiskeforening, Lysakervassdragets venner er alle av hensyn til naturmangfold i og langs vassdraget kritiske eller negative til prosjektet. De vektlegger hensynet til laks og sjørret, arter avhengig av fossesprutsonen ved Fåbrofossen og rødlistede arter ellers innenfor influens- og utbyggingsområdet.

I tillegg påpeker Viken fylkeskommune at området har store kulturminneverdier og etterlyser mer grundige vurderinger av tiltakets virkninger for kulturmiljøet. Dersom det gis tillatelse til å bygge mikrokraftverket, oppfordrer Bærum kommune til en grundig vurdering av eventuelle fremtidige konsekvenser for andre vernede vassdrag.

1.3 Hvorfor gir NVE avslag?

Det er knyttet store naturmangfolds- og friluftslivsinteresser til utbyggingsområdet. Etter NVEs vurdering er det ved utforming av kraftverket tatt hensyn til både naturmangfold og at nye tekniske inngrep skal tilpasses omgivelsene. Likevel medfører tiltaket inngrep i kantsonen langs vassdraget og inngrep i selve vassdraget. Dette vil påvirke leveområder til truede arter negativt, og medfører ulemper for friluftsliv. NVE mener at dette ikke er forenelig med at Lysakerelva er et varig verna vassdrag. Hensynet til verneverdiene taler imot å gi tillatelse til kraftverket.

De samfunnmessige fordelene ved dette demonstrasjonskraftverket er begrenset.

Tiltaksområdet til Fåbrofossen kraftverk er i Lysakerelva som er varig verna gjennom Verneplan I for vassdrag fra 1972 (Oslomarkvassdragene). Hensynet til verneverdiene taler imot å gi konsesjon til kraftverket, jf. vannressursloven § 35 nr. 5. Dette er avgjørende for vårt vedtak og konsesjon kan ikke gis.

Innhold

1	SAMMENDRAG	1
2	SØKNAD.....	3
3	HØRING OG DISTRIKTSBEHANDLING	5
4	NVES VURDERING	12
5	NVES KONKLUSJON	16

2 Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Mustad Eiendom AS, datert 29.6.2020:

Søknad om konsesjon for bygging av Fåbrofossen mikrokraftverk

Mustad Eiendom AS ønsker å utnytte vannfallet i Fåbrofossen i Lysakerelva på grensen mellom Oslo kommune og fylke og Bærum kommune i Viken fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

- Etter vannressursloven om tillatelse til å bygge Fåbrofossen mikrokraftverk
- Etter energiloven om tillatelse til bygging og drift Fåbrofossen mikrokraftverk

Nødvendig opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning

2.1 Fåbrofossen kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

Etter befaringen den 12.11.2021 ble utbyggingsplanene endret. Tabellen er oppdatert med endringene.

		Fra konsesjonssøknad	Endring (gjeldende)
TILSIG			
Nedbørfelt*	km ²	175	
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	174	
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	22,6	
Middelvallføring	l/s	3940	
Alminnelig lavvannføring	l/s	298	
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	210	
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	788	
Restvannføring**	l/s	326 (91%)	344 (96%)
** restfeltets middelvallføring like oppstrøms kraftstasjonen.			
KRAFTVERK			
Inntak	moh. NN2000	20	
Magasinivolum (inntaksbasseng)	m ³	44 000	Ikke utnyttbart magasinivolum
Avløp	moh. NN2000	7	
Lengde på berørt elvestrekning	m	70	45
Brutto fallhøyde	m	12,5	
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,02	
Slukeevne, maks	l/s	450	300
Slukeevne, min	l/s	450	300
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	450	1200
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	450	1200
Tilløpsrør, diameter	mm	500 (PE)	400 (Duktile støpejernsrør)
Tilløpsrør, lengde	m	80	35-40
Installert effekt, maks	kW	41	27
Brukstid	timer	7000	
REGULERINGSMAGASIN			
		Ingen	
PRODUKSJON			
Produksjon, årlig middel	MWh	286	Ca. 200
ØKONOMI			
Utbyggingskostnad (2020)	mill.kr	7 650 000	
Utbyggingspris (2020)	Kr/kWh	27	

2.2 Om søker

Søker er Mustad Eiendom AS, organisasjonsnummer 923265562. Hensikten er å bygge et demonstrasjonskraftverk for å formidle kunnskap om Lysakerelvas rolle i et industrihistorisk perspektiv og å formidle kunnskap om vannkraft.

2.3 Beskrivelse av området

Lysakerelva ligger i Oslo og Bærum kommuner og danner grense mellom kommunene. Mellom Bogstadelva i nord til Lysakerfjorden i sør utgjør elva en viktig sammenhengende grøntkorridor, med flere biologiske kvaliteter knyttet til både elva og kantvegetasjonen.

Tiltaksområdet ved Fåbrofossen, også kalt Granfossen, ligger i nedre del av Lysakerelva, innenfor området til Granfoss Næringspark. Næringsparken er i dag en del av en sammenhengende kontor- og næringsbebyggelse som omfatter områder både på Lysaker og Lilleaker.

Tidligere var næringsparken fabrikk og het Granfos Brug AS. Tresliperi ble etablert 1869. Senere gikk virksomheten over til å produsere papirvarer. Fabrikken ble nedlagt i 1981.

Dam Fåbrofoss ble bygd før 1891 og ligger like oppstrøms Fåbrofossen, ved Fåbro gård. Den er ca. 40 meter lang med en maksimal høyde på seks meter. Det er etablert gangbru over dammen, og det er tursti langsmed begge sider av elva. Det ligger rester av gamle vannledninger av duktile støpejernsrør langs begge sider av fossen.

2.4 Teknisk plan

Teknisk plan for utbyggingen er endret etter innspill på befaringen den 12.11.2021 og NVEs tilbakemelding til søker etter befaring. Beskrivelsen av tekniske inngrep er oppdatert med de siste endringer av planen for utbyggingen, beskrevet i notat datert 28.2.2022.

2.4.1 Inntak

Inntaket til kraftverket blir et tyrolerinntak og skal etableres som en del av Dam Fåbrofoss. Dammen skal rehabiliteres innenfor de nærmeste årene og tiltakshaver ser for seg å gjøre damrehabiliteringen og bygging av kraftverket samtidig.

Slipp av minstevannføring skal skje over et nytt fast overløp over dammen og vannføringen skal kontinuerlig overvåkes.

2.4.2 Vannvei

Rørgata blir ca. 30 meter lang (Ø400), skal fremføres i dagen, på nye fundament, langs vestsiden av fossen i samme trase som eksisterende rørgate ligger i dag. Farge på rørgate og fundament skal tilpasses eksisterende kulturmiljø.

Eksisterende rør og fundamenter er i dårlig forfatning og skal fjernes. Det er anbefalt at det før fjerning utføres en kulturminnefaglig registrering.

Arbeidet kan ifølge søker utføres ved bruk av mobilkran fra eksisterende vei/sti og eventuell gravemaskin med lang arm. Det er behov for å fjerne noe kantvegetasjon. Søker mener det antakeligvis ikke er behov for hogst.

2.4.3 Kraftstasjon og riggareal

Kraftstasjonen vil på et senere tidspunkt bli prosjektert i samarbeid med arkitekt. Denne blir ca. 18 m² og skal bygges så langt mot nord som mulig. Det er behov for et mindre riggareal med adkomst fra Vollsveien. Det kan av hensyn til besøksmuligheter og kunnskapsformidling være aktuelt å utvide grunnflaten av bygget.

2.4.4 Nettilknytning

Nettilknytning vil skje gjennom nedgravde kabler.

2.5 Forholdet til offentlige planer

2.5.1 Kommuneplan

I kommuneplanen Lysaker- og Sørkedalsvassdraget er arealformålet til tiltaksområdet «*Naturområde-grønnstruktur*». I tillegg er tiltaksområdet innenfor hensynssonen «*Bevaring kulturmiljø*».

Mesteparten av tiltaksområdet er i reguleringsplan for Granfoss Næringspark regulert som «*spesialområde naturvernområde land*» (Felt G2). Noe areal til riggområde berører i tillegg areal avsatt til «*Annet kombinert formål*» (Felt B).

2.5.2 Verneplan for vassdrag

Lysakerelva (Sørkedalsvassdraget) er et av Oslomarkavassdragene, og ble vernet i Verneplan I for vassdrag den 5.5.1972.

3 Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 12.11.2021 sammen med representanter for søkeren, kommunene, fylkeskommunen, Lysakervassdragets venner, Oslo Elveforum og Lysakerelva fiskerforening. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Bærum kommune uttaler i brev av 22.12.2020 bl.a. at «*Lysakervassdraget har en rekke rødlistearter og er en sårbar resipient som i dag er utsatt for mange påvirkninger, spesielt i de urbane områdene. Dette taler mot etablering av mikrokraftverket.*» Videre skriver kommunen at vassdraget utenom nedbørsperioder har svært lav vannføring, og selv om kraftverket kun skal være i drift ved høyere vannføring enn 0,93 m³/s vil dette medføre lavere vannføring i fossen store deler av året, og dermed ha en negativ estetisk påvirkning. Redusert vannføring kan redusere fossesprut fra fossen. Nedenfor fossen er kommunens ansvarsart blærestarr (VU) påvist, og kommunen er bekymret for om utbyggingsplanene kan påvirke denne. Videre er kommunen kritisk til hydrologien i søknaden og mener at tiltaket vil ha en negativ effekt på eksisterende kantvegetasjon og kan redusere muligheten for utvikling av en funksjonell kantvegetasjon i fremtiden.

Bydel Ullern i Oslo kommune, ved Ullern bydelsutvalg fattet den 17.12.2020 følgende vedtak:

«1. Bydel Ullern støtter tiltak som fremmer den industrihistoriske og naturlige verdien av Lysakerelva.

2. Det forutsettes at konsekvensene på natur- og miljømessige forhold holdes til et minimum.»

Bymiljøetaten i Oslo kommune uttaler bl.a. i brev at 4.1.2021 at de synes det er utfordrende å ta stilling til løsning for vanninntak fordi søknaden presenterer flere varianter, og endelig løsning er ikke valgt. Bymiljøetaten stiller seg bak søknadens vurdering av at påvirkningen for terrestrisk miljø rundt

influensoområdet er vurdert til «noe forringet» og at konsekvensen er satt til «noe miljøskade». Det er negativ påvirkning for arter knyttet til fossesprutsonen, som striglekrypmose (NT), som er hovedbegrunnelsen for søknadens vurdering.

De oppfordrer til en grundig vurdering av eventuelle fremtidige konsekvenser for andre vernede vassdrag dersom det skulle gis konsesjon for et mikrokraftverk som omsøkt i denne saken. Etter Bymiljøetatens vurdering er det svært viktig at vernestatusen ikke svekkes, selv om det omsøkte mikrokraftverket i denne konkrete saken kan antas å ha relativt små konkrete negative konsekvenser for natur- og vannmiljø.

Brukerrådet for fisk i Bærum kommune er i brev av 20.1.2021 kritisk til utbyggingsplanene og stiller spørsmål ved om hensynet til verneverdier i vassdraget er ivaretatt. Mikrokraftverket kan påvirke fiskevandring, fordi dette bl.a. vil være avhengig av hvordan dammen ellers er utformet, og ikke bare utforming av inntaksrist. Dette er ikke godt nok beskrevet i søknaden. Brukerrådet mener at planen om å bygge mikrokraftverk i Fåbrofossen må sees i sammenheng med planer om fisketrapp og rehabilitering av dam.

Statsforvalteren i Viken konkluderer slik i brev av 12.1.2021:

«Etablering av et mikrokraftverk i Lysaker kommer i konflikt med naturverdiene i vassdraget. Det skyldes negativ effekt på produksjon av laks og sjørret. Varierende vannføring med tørrelgging av gyte- og oppvekstområder vil virke negativt på laks og sjørret nedstrøms fossen. Også rødlistearter elvemusling, ål, havniøye, samt striglekrypmose kan i ulik grad bli påvirket av endret vannregime i elva. Turbinskade med økt dødelighet på laks, sjørret og ål på utvandring, vil oppstå i varierende grad selv om vanninntaket modifiseres.

Lysakerelva har moderat økologisk tilstand (ref. vannforskriften). Mikrokraftverket vil ytterligere påvirke vannmiljøet negativt. Reguleringen vil derfor komme i konflikt med miljømålet som er god økologisk tilstand i vannforekomsten. De samfunnsmessige fordelene ved den relativt beskjedne kraftproduksjonen, anses ikke å overstyre de negative miljøkonsekvensene. Endret vannregime med perioder med lav vannføring anses også å være negativt for den viktige naturtypen elvestrekningen representerer, og ut fra et landskapsmessig synspunkt.

Kraftstasjonen synes ikke å være basert på behov for mer strøm, men heller for å illustrere historisk bruk av området. Hvis det likevel vil bli gitt konsesjon på tross av de negative miljøeffektene, mener Statsforvalteren at minstevannføringen bør økes. Dette vil redusere periodene med lite vann på regulert strekning.

Utfra en total vurdering av omsøkte regulering av Fåbrofossen, vil vi fraråde at det bygges mikrokraftverk i Lysakerelva. Dette begrunnes med de negative effekter tiltaket vil ha på naturmiljøet.»

Viken fylkeskommune informerer i brev av 4.1.2021 om at tiltaksområdet er innenfor et av

«kommunens viktige kulturmiljøer; Lysakervassdraget, jf. kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer. Tiltaket skal etableres i tilknytning til Fåbrofossen og det gamle industrimiljøet på Granfoss. Industribygningene er regulert til spesialområde bevaring i forbindelse med «Reguleringsplan for Granfoss næringspark» (felt B), vedtatt 2011. Det var tidligere et kraftverk her knyttet til driften. Dammen ble bygget i 1897. Restene av rørgaten er registrert som kulturminne. Rester av den tidligere turbinen skal også være bevart.

Reguleringsplanen legger ikke til rette for nybygg i dette området. Den nye kraftstasjonen foreslås plassert på et smalt grøntområde like inntil elva, og like ved en merket sti som krysser fossen over broa.»

«Fylkeskommunen mener tiltaket må utredes i større grad før det fattes vedtak i saken. Kraftstasjonens volum må illustreres i omgivelsene, sett både fra broa og nede ved elven og kulturmiljøet. Det bør også foreligge en beskrivelse av eventuell ny kraftstasjons fasadeutforming, materialbruk og farger. Det er en forutsetning at en eventuell ny bygning her er godt tilpasset og underordnet kulturmiljøet. Videre må det redegjøres for hvordan eksisterende rørgate skal tas vare på, og hvordan ny rørgate forholder seg til den gamle. Vi er også usikker på hvordan restene av den gamle turbinen skal ivaretas/dokumenteres.»

Lysakervassdragets venner uttaler i brev av 28.11.2020 at om eksisterende dam skal fjernes eller erstattes med en annen dam, bør tas opp til uavhengig vurdering før denne søknaden behandles. Med utgangspunkt i planlagt slukeevne for kraftverket og størrelsen på planlagte slipp av minstevannføring, mener foreningen det er begrenset hvor mange dager i løpet av året det er stor nok vannføring i Lysakerelva til at demonstrasjonskraftverket kan være i drift. Dette er dårlig ressursbruk. Like nedstrøms utløpet av kraftverket er det et viktig gyteområde for anadrom fisk, og Lysakervassdragets venner stiller spørsmål til hvordan kraftverket kan påvirke dette området. Vassdraget er vernet mot kraftutbygging.

Oslo Elveforum viser i e-post datert 7.12.2020 til uttalelsen fra Lysakervassdragets venner og skriver videre at de «*slutter seg til merknadene fra Lysakervassdragets venner*».

Lysakerelva fiskeforening er i brev av 21.12.2020 negativ til etablering av mikrokraftverket. De er bekymret for hvordan mikrokraftverket vil påvirke vannføringen innenfor anadrom streking i Lysakerelva. Videre opplyser fiskeforeningen at det settes ut laks- og sjørøretyngel oppstrøms Fåbrofossen, og de er bekymret for om utvandrende smolt kan havne inn i kraftverket og bli drept.

Søker har i brev av 10.11.2021 kommentert høringsuttalelsene slik:

Statsforvalteren i Oslo og Viken uttaler i brev av 12.01.2021 at uttak av vann til kraftproduksjon generelt vil påvirke elvelevende organismer negativt, i hovedsak som følge av endrede strømforhold, fluktuerende vannivåer og redusert vannføring når kraftverket er i drift. Tiltaket vil derfor kunne komme i konflikt med det biologiske mangfoldet i vassdraget, og fraråder på dette grunnlaget bygging av mikrokraftverket. Statsforvalteren påpeker også at tiltaket kan påvirke kantvegetasjon oppstrøms negativt som følge av vannstandsvariasjoner, samt at tiltaket medfører risiko for turbinskader på fisk. Statsforvalteren minner om vannforskriftens formelle mål for økologisk tilstand i vannforekomster, og vurderer at tiltaket ikke vil ha samfunnsmessige fordeler som overstiger de negative miljøeffektene tiltaket vil medføre. Mikrokraftverket anses derfor ikke å være i samsvar med intensjonene i vannforskriften. Statsforvalteren mener til slutt at dersom det likevel konkluderes med at konsesjon kan gis, så må det settes krav om større minstevannføring.

Tiltakshavers kommentar: Hensikten med Fåbrofossen mikrokraftverk er å formidle områdets industrihistoriske dimensjon, samt bidra til å formidle kunnskap om produksjon av vannkraft og vannkraftens sentrale funksjon i industrihistorien. Ved å planlegge og tilrettelegge for muligheten til å studere vannkraft og kraftverkets komponenter på nært hold, vil kraftverket kunne bli et meget egnet besøkskraftverk. Dette synet forsterkes med kraftverkets sentrale plassering i nærheten til skoler, arbeidsplasser, kjøpesenter og kollektivknutepunkt. I tillegg

vil plasseringen inntil elva og ved fossefoten gi besøkende en rask oversikt over hele kraftverket fra inntak til utløp. Miljø- og klimaengasjementet er stort også for barn i skolealder. Kraftverket vil i den sammenhengen kunne være en viktig bidragsyter i Oslo og Viken for økt kunnskap blant barn og unge om miljøvennlig kraftproduksjon. Dette mener tiltakshaver har en betydelig samfunnsnytte som bør vektlegges.

Kraftverket er planlagt med et beskjedent omfang tett inntil eksisterende anlegg og infrastruktur. Plasseringen, installasjon og slukeevne er valgt med hensyn til områdets utvikling med elva i sentrum, samt elvas vernestatus. Det er ikke kommersielle hensyn bak planene, og kraftverket er derfor heller ikke optimalisert for produksjon. Med dette som bakteppe, finnes det et mulighetsrom for justering av planene som beskrevet i konsesjonssøknaden, uten at det går utover hensikten bak planene som beskrevet over. Med bakgrunn i høringsuttalelsene foreslås derfor både justering av slukeevne, minste naturlig vannføring før start, samt en presisering av inntaksløsning, som vi kommer nærmere inn på under.

Statsforvalterens uttalelse om negative virkninger i vassdraget er delvis basert på et generelt grunnlag. Det synes som uttalelsen legger lite vekt på de konkrete miljøfaglige utredningene som er lagt til grunn i søknaden, og vurderingen av konsekvensgrad for registrerte rødlistearter. Statsforvalteren synes heller ikke å ha lagt særlig vekt på øvrige vurderinger om tiltakets innvirkning på vannstand og vannføringer i vassdraget.

Konsesjonssøknaden beskriver ikke i detalj teknisk løsning for inntakskonstruksjon, men søknaden forutsetter at tiltaket ikke medfører at fisk blir turbinskadet. Tiltakshaver foreslår at inntaket utformes som et mindre overløp fra dammen med sperre for fisk, som f.eks. coandainntak, slik at det ikke er fare for at fisk feilvandrer ned i inntaket.

For å imøtekomme høringsinstansene foreslår tiltakshaver nå å redusere kraftverkets installasjon til 27 kW, dvs. redusere slukeevnen fra 0,45 m³ /s til 0,3 m³ /s. I tillegg foreslår tiltakshaver å heve grensen for start av kraftverket fra naturlig vannføring på minst 0,9 m³ /s til 1,5 m³ /s. Med disse justeringene øker minstevannføringen fra 0,45 m³ /s til 1,2 m³ /s. Minstevannføringen skal slippes hele tiden, så lenge ikke vannføringen i elva er lavere (da slippes hele vannføringen). Slukeevnen til kraftverket vil dermed være liten i forhold til vannføringen på minst 1,2 m³ /s som går i overløp over dammen. Minstevannføringen vil også imøtekomme uttalelsen fra Lysakervassdragets venner som omtaler vannføringen over fossen som normal ved minst 1,0 m³ /s.

Justeringene som nevnt over vil naturlig nok gi betydelig redusert produksjon. Restvannføringen øker fra 3,26 m³/s til 3,44 m³/s, som tilsvarer 96 % av middelvannføringen.

Kraftverket vil ikke ha særlig innvirkning på vannstanden i magasinet og vassdraget oppstrøms, og vil derfor heller ikke ha særlig virkning på kantvegetasjon oppstrøms inntaket. Det blir ikke etablert et inntaksbasseng oppstrøms fossen, slik det går frem av Statsforvalterens uttalelse. Inntaket er planlagt i eksisterende damkonstruksjon.

Viken fylkeskommune påpeker i brev av 04.01.2021 at tiltaket ikke vil være i tråd med gjeldende reguleringsplan, og gjør oppmerksom på at området er under igangsatt reguleringsarbeid, blant annet for å bedre allmennhetens tilgang til området. Fylkeskommunen er positiv til intensjonen bak planene, men viser samtidig bekymring for negative konsekvenser av tiltaket.

Fylkeskommunen ser planene i sammenheng med andre utbyggingsplaner i samme område, og at tiltakene i sum vil utfordre områdets tålegrense. Fylkeskommunen mener plassering, utforming og estetikk må utredes ytterligere før konsesjon kan gis. Det forutsettes at kraftstasjonsbygningen er godt tilpasset omgivelsene, samt at det må redegjøres for hvordan eksisterende rørgate skal ivaretas.

Tiltakshavers kommentar: Endelig plassering, utforming og materialbruk vil bli utredet i detaljprosjektfasen, blant annet på grunnlag av uttalelsene som fra offentlig ettersyn og i tråd med eventuelle konsesjonsvilkår. Detaljprosjekteringen vil bli beskrevet i detaljplan for miljø og landskap. Den eldre rørgaten er ikke registrert som et kulturminne, inngår ikke i planene for Fåbøfossen kraftverk og vil uansett ikke bli berørt.

Eventuelle avvik fra gjeldende arealplaner vil bli avklart etter plan- og bygningsloven i Bærum kommune. For øvrig vises det til kommentarene til Statsforvalterens uttalelse over.

Oslo kommune ved Bymiljøetaten uttrykker i brev av 04.01.2021 i hovedsak bekymring for presedens dersom det gis tillatelse til kraftverk i et vernet vassdrag, og hva dette kan bety for Oslos øvrige vernede vassdrag. Bymiljøetaten legger stor vekt på at vernestatusen ikke svekkes.

Tiltakshavers kommentar: Opprettholdelse av elvas vernestatus er en forutsetning i tiltakshavers planlegging av kraftverket. For øvrig er det ingen kommentarer til uttalelsen.

Oslo kommune Bydel Ullern uttaler i brev av 21.12.2020 at tiltaket støttes, men forutsetter også at de natur- og miljømessige konsekvensene holdes på et minimum.

Tiltakshavers kommentar: Tiltakshaver har ingen spesielle kommentarer til uttalelsen.

Bærum kommune ved park, landbruk, natur og kulturvern har kommet med to uttalelser til søknaden, i brev av hhv. 22.12.2020 og 20.01.2021. I brev av 22.12.2020 stiller kommunen seg negativ til planene av hensyn til rødlistede arter, ansvarsarter, kantvegetasjonen og elvas sårbarhet som resipient i et urbant område. Kommunen påpeker at tiltaket vil påvirke landskapsbildet negativt, og påpeker også viktigheten av opprettholdelse av fossesprut.

Kommunen viser til at det er registrert vannføringer i Møllefossen i flere år, og at data fra denne stasjonen bør brukes for en mer nøyaktig hydrologisk vurdering av tiltaket. Brev av 20.01.2021 er en uttalelse fra kommunens Brukerråd for fisk. Brukerrådet påpeker spesielt hindringer i fiskens utvandring som en negativ konsekvens av tiltaket. Det stilles spørsmålstegn ved inntakets utforming, og at tiltaket må sees i sammenheng med planlagte rehabilitering av dammen og planer for fisketrapp for å sikre fiskens mulighet til utvandring. Avslutningsvis forutsetter Brukerrådet at utløpsvannet fra kraftverket føres til fossekulpen for å unngå tørrlagt vannareal, samt at utøvelse av fiske og estetikk ivaretas.

Kommunen nevner også at mulige planer om fisketrapp vil kunne redusere vannføringen over fossen ytterligere.

Tiltakshavers kommentar: I hovedsak vises det til tiltakshavers kommentar over til Statsforvalteren uttalelse. I tillegg understrekes det at med foreslått løsning, så vil inntaket til kraftverket ikke på noe tidspunkt være eneste mulighet til utvandring for fisk. Også når kraftverket er i drift, vil vannføringen over dammen være minst 4 ganger større enn slukeevnen som nå er foreslått.

Tiltakshaver har tidligere vurdert muligheten for fisketrapp i Fåbrofossen. Som følge av blant annet de faktiske forholdene på stedet (areal og høyde), samt stor usikkerhet knyttet til restvannføring over dammen og konsekvensene på vassdraget en fisketrapp vil medføre, er planene for fisketrapp foreløpig lagt bort.

Måleserien ved 7.29 Lysakerelva v/Møllefossen er fra siste halvdel av 2019. Måleserien er mangelfull og gir ikke tilstrekkelig med data for en god vurdering av konsekvenser i ulike typer år (vått, normalt og tørt). Målestasjonen 7.3 Øraker ligger noe lenger opp i elva. Stasjonen er nedlagt, men har en lengre dataperiode (1968-1981), og skal også være representativ for vannføring i Møllefossen. Denne serien er lagt til grunn for beregningene, og er blitt forlenget ved regresjon mot data fra 8.2 Bjørnegårdssvingen (Sandvikselva) og 2.279 Kråkfoss (Romerike). De to seriene gir en god representasjon av varighetskurven for Øraker i observert periode, og ventes derfor også å gi et tilstrekkelig godt bilde av vannføringsvariasjonene i den forlengede delen av serien.

Lysakerelva fiskeforening legger i brev av 21.12.2020 vekt på at elva nedstrøms Fåbrofossen er oppvekstområde for laks og sjørret, samt risiko for stranding ved brå endringer/reduisert vannføring. Det vises til at ungfisk oppholder seg på grunt vann og er derfor ekstra utsatt ved redusert vannføring, spesielt ved start av kraftverket. Fiskeforeningen uttrykker videre bekymring knyttet til turbinskader på fisk.

Fiskeforeningen anbefaler ikke konsesjon, og mener kraftverket vil være et unødvendig inngrep i naturen. Fiskeforeningen legger stor vekt på at vannføringen dropper raskt ved start av kraftverket og at dette vil medføre at laks- og ørret yngel strander.

Fiskeforeningen foreslår fisketrapp i Fåbrofossen for å bøte på skadene som det hevdes tiltaket vil påføre gyteområdene nedstrøms fossen. Videre vil det være avbøtende om avløpsvannet fra kraftverket slippes i kulpen under fossen. Endelig mener fiskeforeningen av drift av kraftverket kun ved vannføring over 1,5 m³/s vil redusere de negative effektene på fisk og bunndyr.

Tiltakshavers kommentar: Det er i planleggingen av kraftverket lagt vekt på at oppvekst- og leveområdene for fisk og andre arter ikke forringes. Tiltaket er planlagt slik at berørt elvestrekning begrenses, og utløpsvannet slippes så nær fossefoten som mulig. Som redegjort for i kommentaren til Statsforvalterens uttalelse, foreslår tiltakshaver redusert slukeevne og høyere terskel for når kraftverket starter opp. Løsningen vil redusere vannstandsvariasjonene ved oppstart av kraftverket, samt i større grad ivareta vannføringen i fossen.

Vedrørende fisketrapp vises det til kommentar til Bærum kommunes uttalelse.

Lysakervassdragets venners uttalelse av 28.11.2020 omhandler blant annet dammen og et ønske om at denne fjernes i sin helhet. Videre påpekes det at mikrokraftverket er planlagt på ulovlig opparbeidet areal. Foreningen viser til nyere vannføringsserier fra Lysakerelva fra stasjon som foreningen selv drifter, og stiller spørsmål ved hvorfor disse ikke er benyttet i planleggingen av tiltaket. Oslo Elveforum uttaler i brev av 07.12.2020 at de slutter seg til uttalelsen fra Lysakervassdragets venner.

Tiltakshavers kommentar: Det er i konsesjonssøknaden lagt til grunn vannføringsserier som ligger tilgjengelig hos NVE. Data fra foreningens stasjon ligger så vidt vi kjenner til ikke tilgjengelig her. Det hydrologiske underlaget benyttet i konsesjonssøknaden er vurdert å være tilstrekkelig, og det vil uansett ikke ha stor verdi å gjøre nye vurderinger når restvannføringen

i vassdraget blir på 96 % av middelvannføringen. For øvrig vises det til kommentarer over til Statsforvalterens uttalelse.

Norske lakseelver stiller seg kritiske til planene, og begrunner dette med at tiltaket, slik det er beskrevet i konsesjonssøknaden, vil gjøre betydelig skade på omtrent en tredjedel av gyte- og oppvekstområdet for ungfisk som følge av redusert vannføring. Det understrekes også at anadrom laksefisk i elva allerede i dag er under hardt press, og at den samlede belastningen allerede er høy. Norske lakseelver mener planene må justeres for å kunne gjennomføres forsvarlig.

Tiltakshavers kommentar: Som redegjort for over er tiltaket planlagt slik at berørt elvestrekning begrenses. Videre vil forslagene til redusert slukeevne og høyere terskel for når kraftverket starter opp, imøtekomme uttalelsen fra Norske lakseelver.»

3.1 Tilleggsopplysninger

NVE mottok den 28.2.2022 tilleggsinformasjon fra søker om bl.a. fremføring av rørgata. Denne informasjonen er tatt inn i beskrivelsen av tiltaket i kap. 2. Notatet er tilgjengelig via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

4 NVEs vurdering

4.1 Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 175 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 3940 m³/s. Flommer forekommer både vår, høst og tidlig vinter. Lange perioder med lavvannføring opptrer gjerne om sommeren og om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 210 og 788 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 298 l/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 1200 l/s /hele året.

Slukeevnen i kraftverket er planlagt til 300 l/s Dette tilsvarer på 7,6 % av middelvannføringen, og er etter NVEs vurdering en svært lav utnyttelsesgrad. Det er også planlagt at kraftverket kun skal være i drift når vannføringen i Fåbrofossen er minst 1500 l/s. Etter NVEs beregning vil kraftverket for et vått-, normalt- og tørt år være i drift i hhv. 290 dager, 178 dager og 78 dager.

4.2 Naturmangfold

4.2.1 Rødlistede arter

Tabellen under viser rødlistede arter som er tilknyttet akvatisk miljø, og med unntak av ål, har sine leveområder i eller ved berørt elvestrekning i Lysakerelva.

Tabell 1: :Rødlistede arter som kan være relevante for vurdering av bygging av Fåbrofossen kraftverk. Informasjonen er hentet fra søknaden, og arts kart (www.artsdatabanken.no). Rødlistekategori er oppdatert opp mot Norsk Rødliste for arter 2021.

Art	Rødliste-kategori	Funnsted	Påvirkningsfaktorer
ål	EN	Bogstadvannet	Høsting, påvirkning på habitat (mudring, dumping og utfyllinger i strandsonen, drenering, habitatpåvirkning i limnisk miljø), forurensing (biocider, uorganiske og organiske gifter), tilfeldig mortalitet (bifangst og ledning, master og bygninger), fremmede arter.
laks	NT	Funnet flere steder i Lysakerelva, bl.a. ved Fåbrofossen	Innsiget av voksen laks fra havet mot elvene har over tid vært nedadgående. Innkryssing av rømt oppdrettslaks og lakselus er vurdert som de største truslene.
elvemusling	VU	Funnet flere steder i Lysakerelva, bl.a. ved Fåbrofossen	Påvirkning på habitat (mudring, dumping og utfylling i strandsonen, oppdemming/vannstandsregulering/overføring av vassdrag, vannløpsendring, gjenfylling av dammer, bekkelukking og tørrlegging.
ask	EN	Funnet i kantsonen til elva, på vestsiden av Fåbrofossen	Fremmede arter (patogener/parasitter og konkurrenter), Påvirkning av beite fra stedege arter.
havniøye	NT	Nedstrøms Fåbrofossen	Påvirkning på habitat (oppdemming/vannstandsregulering/overføring av

			vassdrag, vannløpsendring), forurensing i vann.
striglekrypse	NT	Funnet i kantsonen til elva, på østsiden av Fåbrofossen	Påvirkning på habitat (oppdemming/vannstandsregulering/ overføring av vann mellom vassdrag)

Ål er ikke påvist innenfor berørt elvestreking, men i Bogstadvannet, ca. seks km oppstrøms Fåbrofossen. Arten har oppvekstområdene sine i ferskvann, men gyter i Sargassohavet. At ål er påvist oppstrøms Fåbrofossen tyder på at den er i stand til å vandre forbi Dam Fåbrofoss. Planlagte inntakskonstruksjon i dammen og slipp av minstevannføring over dammen vil ivareta at utvandrende ål kan passere fossen.

Ev. virkninger for andre rødlistede arter vil bli vurdert sammen med virkninger tiltaket kan medføre for naturtypelokalitetene de har som leveområde, se kap. 4.2.2 under.

4.2.2 Naturtyper

Fåbrofossen utgjør grensen mellom de to naturtypelokalitetene «Jarfyllingen-Fåbrofossen» og «Fåbrofallet utløp», hvor «Jarfyllingen-Fåbrofossen» omfatter selve fossen og øvre del av kulpen ved foten av fossen. Begge lokalitetene er definert som «*viktig bekke*drag» og er verdivurdert som «*viktig*» (B) og omfatter selve elva med tilhørende kantsoner. Kantsonen innenfor berørt elvestrekning er smal og påvirket av bebyggelse.

4.2.2.1 Påvirkning innenfor naturtypen «Jarfyllingen-Fåbrofossen»

Det foregår utsetting av laks og sjøørret oppstrøms Fåbrofossen. Inntaket i dam Fåbrofoss/Fåbrofossdammen skal utformes som et tyrolerinntak. Sammen med slipp av minstevannføring på 1,2 m³/s vil dette ivareta at smolt ved utvandring passerer Fåbrofossen uten å verken havne i kraftverket, eller bli klemt mot inntaksrist.

Dam Fåbrofoss med planlagte inntakskonstruksjon, og mesteparten av rørgatetraseen er innenfor naturtypelokaliteten «Jarfyllingen-Fåbrofossen». Hvordan etablering av inntakskonstruksjonen kan påvirke naturmangfoldet er ikke vurdert av søker. Etter NVEs erfaring vil arbeidet med å oppgradere dammen og etablere inntakskonstruksjon medføre ulemper for naturmangfold i anleggsfasen fordi noe kantvegetasjon ved damstedet antakeligvis må fjernes.

Søker har etter befaringen den 12.11.2021 endret hvordan rørgata skal fremføres. I stedet for hogst og sprenging skal rørgata gå i dagen i samme trase som eksisterende rørgate langs vestsiden av Fåbrofossen. Til dette arbeidet mener søker det kun er nødvendig å bruke mobilkran fra eksisterende vei/sti og manuelt arbeid. NVE forstår det slik at bruk av gravemaskin med lang arm ikke er helt utelukket. Det vil være nødvendig å fjerne noe krattvegetasjon for arbeid rundt fundamentene til rørene, men det vil sannsynligvis ikke være behov for hugging av store trær.

Det er påvist ask i området der rørgata skal fremføres. NVE vet ikke om krattvegetasjon som må fjernes for å etablere fundament til rørgate kan inneholde små trær av ask. Selv om tiltakshaver ikke planlegger å hugge store trær, kan det ikke utelukkes at tiltaket kan medføre at ask blir negativt påvirket.

Kantsonen langs denne delen av Lysakerelva er som tidligere nevnt smal og allerede påvirket av inngrep. NVE mener i likhet med en rekke høringsparter, bl.a. statsforvalteren og fylkeskommunen, at nye inngrep bør unngås. Vi er også enig i Bærum kommunes vurdering av at etablering av kraftverket vil redusere muligheten til å kunne utvikle en mer funksjonell kantsone i fremtiden.

Striglekrypmose er påvist i fossesprutsonen på østsiden av Fåbrofossen. Arten blir ikke påvirket av arealinngrep. Ifølge Norsk rødliste for arter vokser mosearten på steiner som ligger akkurat i, eller litt over vannskorpa ved normalvannføring. Slukeevnen til kraftverket utgjør 7,6 % av middelvannføringen, og det skal slippes en minstevannføring på 1200 l/s. Reduksjonen i vannføring er såpass liten at arten etter NVEs vurdering neppe blir negativt påvirket av tiltaket.

4.2.2.2 Påvirkning innenfor naturtypen «Fåbrofallet-utløp»

Kraftstasjonen med nærliggende riggområde skal plasseres innenfor naturtypelokaliteten kalt «Fåbrofallet utløp». Utløpet skal plasseres slik at vannet tilbakeføres til elva like nedstrøms Fåbrofossen, i overgangen mellom kulpen og stryket.

Kulp og strykpartiet like nedstrøms Fåbrofossen er et viktig gyte- og oppvekstområde for laks og sjørret og leveområde for elvemusling. Området er også gyte- og oppvekstområde for havniøye. Havniøye gyter i ferskvann og lever nedgravd i grusen i 4-6 år før den smoltifiserer og vandrer ut i sjøen. Det finnes lite kunnskap om arten.

Kraftverket skal utnytte 7,6 % av middelvannføringen. Dette er som tidligere nevnt en svært lav utnyttelsesgrad. Etter NVEs vurdering vil den lave utnyttelsesgraden kombinert med slipp av minstevannføring på 1200 l/s antakeligvis ikke medføre at nevnte arter blir negativt påvirket av endret vannføring i elva.

Tiltakshaver opplyser at de vil forsøke å plassere utløpet fra kraftverket så nærme kulpen som mulig, men utforming er ikke beskrevet. Etablering av utløpet vil føre til arealinngrep innenfor leveområdet til alle nevnte rødlistede arter. Av hensyn til truede arter er det ikke ønskelig med nye inngrep i denne delen av Lysakerelva.

Anleggsarbeid skal ifølge søknaden utføres i en tid på året der skadepotensialet av hensyn på laks og sjørret er minst. NVE mener dette er positivt, men likevel vil anleggsarbeid medføre støy. Graving i elvebunnen vil midlertidig påvirke alle de rødlistede artene som er påvist i denne delen av elva negativt.

4.2.3 Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Fåbrofossen kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 13.4.2023. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jf. naturmangfoldloven § 8.

Fåbrofossen utgjør grensen mellom de to naturtypelokalitetene «Jarfyllingen-Fåbrofossen» og «Fåbrofallet utløp». Begge lokalitetene er definert som naturtypen «*viktig bekkedrag*» og verdivurdert som «viktig» (B-verdi). De rødlistede artene ål (EN), laks (NT), elvemusling (VU), ask (EN), havniøye (NT) og striglekrypmose (NT) er registrert i området. En eventuell utbygging av Fåbrofossen kraftverk i Lysakerelva vil fordi tiltaket påvirker både verdifulle naturtyper og truede arter negativt etter NVEs mening være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 og forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har også sett påvirkningen fra Fåbrofossen kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet innenfor influens- og utbyggingsområdet. Området er allerede påvirket av eksisterende bebyggelse og rester etter tidligere utnyttelse av vassdraget slik som dam

Fåbrofoss. Kantsonen langs berørt elvestrekning er enten fraværende, eller allerede smal og påvirket av inngrep. Utbyggingsplanene inneholder en rekke forslag til avbøtende tiltak slik som høy minstevannføringsslipp, inntakskonstruksjon som ivaretar hensynet til nedvandring av fisk, og manuell fremføring av ny rørgate, slik at nye inngrep blir utført så skånsomt som mulig. Likevel medfører utbyggingsplanene nye inngrep i områder der dette er uheldig fordi den totale påvirkningen på naturtyper og arter kan bli for mye. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jf. naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke får avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

4.3 Landskapsopplevelsen og friluftsliv

Nedre del av Lysakerelva er en tydelig blågrønn åre i et ellers urbant landskap. Innenfor utbyggingsområdet beskrives elva og det smale vegetasjonsbeltet langs denne som et viktig naturnært element i et område som ellers domineres av store næringsbygg og infrastruktur som parkeringsarealer.

Hele utbyggingsområdet er svært viktig for friluftsliv. Fra øvre del av tiltaksområdet ved Fåbrofossen og opp til Grini er området et statlig sikret friluftsområde, jf. Naturbase (www.naturbase.no) Friområdet er en del av et sammenhengende turveinett på begge sider av elva, fra fjorden til marka. Friluftsområdet er ikke verdisatt. Brukerfrekvensen er satt til «*mye*».

Det går tursti over brua ved Fåbrofossen og gjennom utbyggingsområdet. Hele dette området er kartlagt som et svært viktig friluftsområde, kalt «*Granfoss – Bærumsvn*». Områdebeskrivelsen er: «*pilgrimsleden, gapahuk, vegetasjonsskjerm, infotavler, biologisk viktig område*». Øvre deler av dette området overlapper med området som er sikret som statlig friluftsområde.

Etter søkers vurdering vil driftsfasen av kraftverket ha en «*ubetydelig-liten*» virkning på landskapsopplevelsen, avhengig av utforming av kraftstasjonen. I anleggsfasen, og i noen år etterpå mener søker at inngrepet vil være synlig langs rørgatetraséen og at dette vil medføre en midlertidig forringelse av landskapsopplevelsen.

Fåbrofossen er et viktig landskapselement. Slukeevnen i kraftverket er 7,6 % av middelvannføringen, noe som er en svært lav utnyttelsesgrad. Det skal slippes en minstevannføring på 1200 l/s. Etter NVEs vurdering vil ikke fraføringen av vann påvirke inntrykket av fossen. Den naturlige vannføringsdynamikken vil fortsatt være intakt.

I anleggsperioden vil turstien gjennom utbyggingsområdet være stengt for ferdsel, og brukerne av området vil være nødt til å benytte andre stier i området. Brua over Fåbrofossen vil være stengt. Støy fra anleggsarbeidet vil også påvirke utøvelse av friluftsliv negativt. Endelig utforming av kraftstasjonen er ikke bestemt. Selv om det er avklart hvor kraftstasjonen skal plasseres, er det ikke mulig å ta endelig stilling til hvordan bygget vil oppleves i forhold til miljøet rundt. Etter NVEs vurdering vil antakeligvis enkelte oppsøke området for å se på kraftverket, mens andre vil oppleve at landskapsopplevelsen vil være forringet.

Ifølge fylkeskommunen er det i gjeldende reguleringsplan bestemt å legge til rette for at allmennheten skal kunne bruke området i større grad enn i dag.

4.4 Verneplan for vassdrag

4.4.1 Om verneplan for vassdrag

Når NVE treffer avgjørelser som gjelder et vernet vassdrag skal det legges vesentlig vekt på hensynet til verneverdiene, jf. vannressursloven § 35 første ledd, nr. 8. Dersom det blir gitt konsesjon, skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan verneverdiene antas å bli berørt og hvorfor dette ikke har vært avgjørende for vedtaket. Nye anlegg kan bare tillates hvis hensynet til verneverdiene ikke taler imot, jf. vrl § 35 første ledd nr. 5.

4.4.2 Verneverdiene i Lysakerelva

Lysakerelva (Sørkedalsvassdraget) er et av Osloomarkvassdragene, og ble vernet i Verneplan I for vassdrag den 5.5.1972. I denne verneplanen er det lagt vekt på å verne vassdrag som er av naturvitenskapelig interesse og viktige for naturvern- og friluftsinnteresser. Vassdraget er svært viktig for friluftsinnteresser og naturverninteresser. Med naturverninteresser menes det vi i dag vil kalle naturmangfold. Hvordan landskapet knyttet til vassdraget oppleves vil ha betydning for utøvelse av friluftsliv.

4.4.3 Hensynet til verneverdiene i Lysakerelva

Vannuttak i verna vassdrag skal ikke føre til at vannføringsdynamikken blir vesentlig endret. Denne skal fortsatt fremstå som naturlig, og sesongmessige variasjoner i vannføringen skal være intakt. På grunn av lav utnyttelsesgrad (7,6 % av middelvannføringen) og slipp av minstevannføring på 1200 l/s er dette etter NVEs vurdering ivarettatt.

Det er ved utforming av kraftverket tatt hensyn til både naturmangfold og at nye tekniske inngrep skal tilpasses omgivelsene, og dermed opplevelsen av landskapet. Likevel mener NVE at en eventuell bygging av Fåbrofossen kraftverk etter de justerte planene i notat 28.2.2022, vil påvirke verneverdiene naturmangfold (naturvern), friluftsliv og opplevelsen av landskapet negativt. NVE legger vesentlig vekt på at tiltaket vil påvirke kantsonen langs elva, og leveområder for flere truede/rødlistede arter negativt. I tillegg påvirker også tiltaket leveområde for sjørørret.

NVE mener hensynet til verneverdiene taler imot å gi tillatelse til å bygge Fåbrofossen kraftverk, jf. vannressursloven § 35, nr. 5.

4.5 Oppsummering

Det er knyttet store naturmangfolds- og friluftslivsinteresser til utbyggingsområdet. De fleste som har uttalt seg i saken er av hensyn til naturmangfold i og langs vassdraget kritiske eller negative til prosjektet. Etter NVEs vurdering er det ved utforming av kraftverket tatt hensyn til både naturmangfold og at nye tekniske inngrep skal tilpasses omgivelsene. Likevel medfører tiltaket inngrep i kantsonen langs vassdraget og inngrep i selve vassdraget. Dette vil påvirke leveområder til truede arter negativt, og medfører ulemper for friluftsliv. NVE mener at dette ikke er forenelig med at Lysakerelva er et varig verna vassdrag. Hensynet til verneverdiene taler imot å gi tillatelse til kraftverket.

De samfunnsmessige fordelene ved dette demonstrasjonskraftverket er begrenset.

5 NVEs konklusjon

Tiltaksområdet til Fåbrofossen kraftverk er i Lysakerelva som er varig verna gjennom Verneplan I for vassdrag fra 1972 (Osloomarkvassdragene). Hensynet til verneverdiene taler

imot å gi konsesjon til kraftverket, jf. vannressursloven § 35 nr. 5. Dette er avgjørende for vårt vedtak og konsesjon kan ikke bli gitt.

Kulturminner og kulturmiljø

I NVEs vurdering har fokuset vært å belyse tiltakets virkninger for vassdragets verneverdier. Vi har derfor valgt å ikke gå nærmere inn på virkningene tiltaket kan medføre for andre allmenne interesser som kulturminner og kulturmiljø. Vi konstaterer imidlertid at området har store kulturmiljøverdier, og at utbyggingsplanene bl.a. innebærer fjerning av kulturminne (eksisterende vannledning). Vi er enig med fylkeskommunen i at tiltakets virkninger for kulturmiljø og kulturminner ikke er tilstrekkelig utredet.

Øvrige forhold

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.